

שופטים

להשתתף ביצירת התורה

שופטים וְשֹׁפְטִים תִּתֶּן לָךְ בְּכָל שְׁעָרֶיךָ
(דברים מז, יח)

על פסוק הפתיחה של פרשתנו, "שופטים ושוטרים", מובא במדרש¹ משל "למלך שהיו לו בנים הרבה והיה אוהב את הקטן יותר מכולן. והיה לו פרדס אחד, והיה אוהבו יותר מכל מה שהיה לו. אמר המלך: נותן אני את הפרדס הזה, שאני אוהבו מכל מה שיש לי, לבני הקטן, שאני אוהבו מכל בניי".

והנמשל: "אמר הקב"ה: מכל האומות שבראתי, איני אוהב אלא לישראל... מכל מה שבראתי, איני אוהב אלא את הדין... אמר הקב"ה: נותן אני מה שאהבתי, לעם שאני אוהב".

ייחודם של ישראל

משל זה מעורר תמיהה. עשיית דין ומשפט אינה מיוחדת דווקא לעם-ישראל, שהרי היא נחוצה לקיום העולם בכלל². גם הגויים חייבים לקיים מערכות צדק, כחלק משבע מצוות בני-נח³. ואילו הרעיון שביסוד דברי המדרש הוא, שהדין הוא דבר שהקב"ה אוהב במיוחד ולכן נתנו אך ורק לעם-ישראל!

יתר על כן, ענייני משפט מחייבים בגרות, הבנה מעמיקה ושיקול-דעת מרובה. מעלות אלה אינן מצויות בנער קטן. ובכל זאת, דווקא כאן ממשיך המדרש את עם-ישראל לבן "הקטן"!

(1) דברים רבה פרשה ה, ז.

(2) אבות סוף פרק א "על ג' דברים העולם קיים כו'" (הובא בילקוט שמעוני ריש פרשתנו).

(3) תנחומא פרשתנו א. וראה סנהדרין נו, סוף עמוד א ואילך.

פרדס כעונג

אלא המדרש רומז כאן לסוג מיוחד של משפט, סוג שקיים דווקא בעם-ישראל, והוא קשור דווקא בתכונה של 'קטן'.

הסוג הזה של משפט נמשל לפרדס. ייחודו של פרדס לעומת שדה הוא בכך, שבפרדס צומחים פירות שמטרתם להסב עונג, לעומת שדה המצמיח את הצרכים החיוניים של האדם. כך גם בנמשל: המשפט הרגיל הוא בדוגמת 'שדה'; דבר שהוא חיוני לקיום העולם, וכל האומות חייבות בו. אולם המשפט המיוחד לעם-ישראל הוא בדוגמת פרדס, שעניינו להסב עונג מיוחד.

את תפקידם של השופטים בעם-ישראל מחלק הרמב"ם⁴ לשלושה: (א) "הם עיקר תורה שבעל-פה"; (ב) "עמודי הוראה"; (ג) "מהם חוק ומשפט יוצא לישראל". שני התחומים האחרונים קשורים למשפט הרגיל, בדומה לזה של אומות-העולם. ייחודם של השופטים בעם-ישראל הוא בתחום הראשון דווקא: "עיקר תורה שבעל-פה".

להיות "קטנים"

הקב"ה מסר לדייני ישראל את התורה ואת כלליה, והעניק להם כוח ללמוד, לפרש, ולחדש בה דברים (על-פי כללי התורה, כמובן), ובכך 'ליצור' תורה – תורה שבעל-פה. בחידושי התורה הללו ניתן תוקף של תורה, והקב"ה מצווה אותנו: "לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל"⁵.

תכונה זו של יצירת התורה ובנייתה, היא ה'פרדס' המיוחד שנתן לקב"ה לעם ישראל – בנו ה'קטן'. כדי להגיע ליכולת להשתתף ביצירת התורה, יש הכרח להיות 'קטן' – לצמצם את הישות האישית ולנסות לכוון לרצון ה'. זו הסגולה הנדרשת מדייני ישראל, ואז הם זוכים שפסק-דינם נעשה חלק מהתורה.

(לקוטי שיחות כרך כט, עמ' 95)

(4) ראה רמב"ם הלכות סנהדרין ריש פרק ב.

(5) דברים יז,יא.